

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Davida Hipšra, soudce Milana Podhrázkého a soudkyně Jiřiny Chmelové v právní věci žalobce: **J. H.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Libereckého kraje**, sídlem U Jezu 642/2a, Liberec 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 13. 11. 2025, č. j. 60 A 18/2025-54,

t a k t o :

Kasační stížnost **s e z a m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobce se žalobou podanou u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 9. 2025, č. j. SO/P/704/2025/Va/ 22PŘ-ODV-02, kterým žalovaný částečně změnil prvostupňové rozhodnutí Magistrátu města Liberec, jímž byl žalobce uznán vinným z přestupku narušení občanského soužití. Za přestupek byla žalobci uložena pokuta 500 Kč. Současně žalobce požádal krajský soud o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

[2] Krajský soud usnesením ze dne 13. 11. 2025, č. j. 60 A 18/2025-54, žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce. Krajský soud konstatoval, že žalobce soudu neposkytl natolik ucelené informace a důkazy, aby byl soud schopen určit, jaká částka vlastně zůstává žalobci k dispozici k úhradě výhradně jeho potřeb a závazků. Z listin, které soudu žalobce předložil, pak vyplývá, že celková majetková situace žalobce je taková, že svoje závazky, stejně jako nikoli běžné náklady na zdravotní péči (zubní implantace) je žalobce schopen v současné době hradit. Tvrzení

žalobce jsou tak neúplná a nekompletní, v důsledku čehož žalobce ve vztahu k podané žádosti neunesl břemeno tvrzení ani břemeno důkazní. Jelikož žalobce nesplňuje předpoklady osvobození od soudních poplatků, není možné ani ustanovit mu zástupce v řízení o žalobě.

II.

[3] Proti usnesení krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, v níž se domáhal jeho zrušení. Podle názoru stěžovatele se krajský soud nevypořádal s náklady na právní zastoupení advokátem, které jsou nedílnou součástí posuzování osvobození od soudního poplatku, i s hypotézou možného rozporu s dobrými mravy. Krajský soud dospěl k závěru, že nebyly předloženy dostatečně ucelené informace a důkazy umožňující určit částku, která stěžovateli zbývá k úhradě jeho potřeb a závazků, aniž by reflektoval skutečnost, že doložené výdaje odpovídají této částce. Krajský soud tedy pochybil, když nijak nereflektoval v důkazním řízení prokázanou výši výdajů (rovnající se částce, která stěžovateli zůstává k dispozici k úhradě výhradně jeho potřeb a závazků) a bezdůvodně trval na doložení dalších výdajů, které však nejsou součástí „Prohlášení, o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce“, jako například běžné výdaje za potraviny, dopravu, zdravotní péči, volný čas, oblečení a další věci. V tomto rozsahu není rozhodnutí krajského soudu řádně odůvodněno.

[4] Stěžovatel dále namítal, že krajský soud ve skutkově podobné věci rozhodl odlišně, aniž by v odůvodnění řádně a přesvědčivě vysvětlil důvody takového rozhodnutí, zejména pokud stěžovateli v jiných řízeních bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků a zároveň nenastala zásadní změna v jeho majetkových poměrech, které lze navíc označit za dlouhodobě konstantní. Pokud stěžovatel v obdobných řízeních bylo pravomocně přiznáno osvobození od soudních poplatků a jeho majetkové poměry zůstaly dlouhodobě neměnné, měl by mu být tento benefit přiznán i nyní.

III.

[5] Pokud jde o podmínku zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, Nejvyšší správní soud již v usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, dospěl k následujícímu závěru: *„Stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích].“* V této věci však nebylo napadeným usnesením rozhodováno o návrhu ve věci samé, jelikož se jedná o procesní rozhodnutí učiněné v řízení o žalobě, jímž se toto řízení nekončí, stěžovateli tedy povinnost zaplatit soudní poplatek nevznikla.

pokračování

[6] Pokud jde o podmínku spočívající v obligatorním zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem v řízení o kasační stížnosti, své závěry učiněné v citovaném rozhodnutí ve vztahu k soudnímu poplatku dále promítl rozšířený senát i do následující úvahy: *„Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“* Z citovaného usnesení rozšířeného senátu tedy plyne, že ani povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem není vyžadováno v těch případech, kdy kasační stížnost směřuje, tak jako v nyní posuzované věci, proti procesnímu rozhodnutí, jímž se řízení o žalobě nekončí.

[7] Nejvyšší správní soud poté posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Stěžovatel kasační stížností brojil proti zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení zástupce v řízení před krajským soudem. Vzhledem k tomu, že jednou z podmínek pro vyhovění návrhu na ustanovení zástupce pro řízení (§ 35 odst. 10 ve spojení s § 36 odst. 3 s. ř. s.) je splnění zákonných předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval právě posouzením této otázky ze strany krajského soudu.

[10] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že *„Účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti“.*

[11] Z dikce § 36 odst. 3 s. ř. s. především vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků.

[12] Rozhodnutí o tom, zda lze přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků, je vázáno na prokázání okolnosti, že účastník nemá dostatečné prostředky k úhradě poplatku. Je výlučně na účastníkovi, aby svoji finanční a majetkovou situaci soudu dostatečně konkrétně popsal a předložil doklady prokazující nedostatek finančních

prostředků. Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS) a žádost zamítne. Stejně tak ji zamítne, jsou-li údaje sdělené účastníkem neúplné nebo nepravdivé (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009-88, č. 1962/2010 Sb. NSS, a ze dne 4. 7. 2017, č. j. 6 As 180/2017-10).

[13] Stěžovatel v žalobě požádal o osvobození od soudních poplatků a navrhl, aby mu soud ustanovil zástupce pro řízení o žalobě. Tuto žádost však nijak neodůvodnil. Krajský soud ho proto usnesením ze dne 9. 10. 2025, č. j. 60 A 18/2025-10, vyzval, aby ve lhůtě 1 týdne doplnil svoji žádost o připojený vyplněný a potvrzený formulář „*Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*“ (dále jen „prohlášení“) a současně vyzval stěžovatele, aby přeložil listiny požadované ve formuláři a další důkazy na podporu svých tvrzení o osobních a majetkových poměrech a aby uvedl tvrzení, proč je ustanovení advokáta nezbytně nutné k ochraně jeho práv. Dne 19. 10. 2025 stěžovatel požádal krajský soud, aby mu o 20 dnů prodloužil lhůtu k doložení majetku a dokladů. Krajský soud žádosti stěžovatele vyhověl a usnesením ze dne 22. 10. 2025, č. j. 60 A 18/2025-18, lhůtu k doložení osobních a majetkových poměrů prodloužil. Dne 23. 10. 2025 stěžovatel krajskému soudu zaslal vyplněné prohlášení. Následně dne 3. 11. 2025 stěžovatel podal další žádost o prodloužení lhůty k doložení majetku a dokladů o 20 dnů, kterou odůvodnil tím, že Úřad práce v Liberci dosud nevyřídil jeho žádost o vystavení potvrzení o výši příspěvku na péči přiznaného jeho matce. Tuto žádost krajský soud zamítl usnesením ze dne 4. 11. 2025, č. j. 60 A 18/2025-33, s odůvodněním, že stěžovatel již vyplněný formulář zaslal dne 23. 10. 2025 a listinami, jejichž vyžádáním argumentoval ve prospěch prodloužení lhůty k prokázání osobních a majetkových poměrů, musí disponovat (předchozí rozhodnutí o přiznání příspěvku na péči jeho matce, o kterou osobně pečuje, listiny o výplatě této dávky). Krajský soud tedy vycházel ze skutečností, které stěžovatel uvedl v prohlášení ze dne 23. 10. 2025 a dále z obsahu listin, které stěžovatel soudu zaslal dne 11. 11. 2025.

[14] V prohlášení stěžovatel uvedl, že žije ve společné domácnosti se svojí matkou, o kterou z důvodu jejího zdravotního stavu celodenně pečuje. Jako svůj příjem uvedl částku 41 631 Kč měsíčně, který je tvořen příspěvkem na péči ve výši 27 000 Kč a starobním důchodem matky ve výši 14 631 Kč. Ze svého příjmu plní vůči matce vyživovací povinnost ve výši 20 000 Kč měsíčně, tato částka slouží k zajištění veškerých potřeb matky a domácnosti. Dále hradí polovinu nájemného a záloh na energie, tedy částku 3 503,50 Kč. Stěžovatel má dluhy, první vůči společnosti RCV s. r. o. ve výši 114 393,75 Kč a náklady na exekuci, kdy podle dohody s exekutorem splácí podle možností po 10 000 Kč. Druhý vůči Ministerstvu spravedlnosti ve výši 300 Kč bez nákladů exekuce, které tvoří cca 7 000 Kč, u tohoto závazku výši měsíční splátky neuvedl. Tvrdil, že nemá majetek větší hodnoty ani bankovní účet a úspory. Dále uvedl, že podstupuje náhradu implantace zubů s předběžnou kalkulací 78 000 Kč.

[15] K prokázání tvrzení uvedených v prohlášení stěžovatel doložil potvrzení Úřadu práce ČR – Krajské pobočky v Liberci ze dne 5. 11. 2025 o tom, že poskytuje péči své matce, a o výši vypláceného příspěvku od října 2013 do října 2025. Za období

pokračování

od 1/2025 do 10/2025 je vyplácen ve výši 27 000 Kč měsíčně. Dále předložil potvrzení České správy sociálního zabezpečení ze dne 17. 12. 2024 o výši starobního důchodu matky 14 631 Kč. Podle nájemní smlouvy ze dne 28. 6. 2017 ohledně nájmu bezbariérového bytu, uzavřené mezi Statutárním městem Liberec a matkou stěžovatele, a podle evidenčního listu ze dne 23. 4. 2025 činí nájemné částku 1 507 Kč, služby spojené s užíváním bytu částku 3 690 Kč, celkem tedy činí náklady na byt 5 197 Kč. Předpis záloh na elektřinu na období 10/2025 do 8/2026 činí částku 1 810 Kč měsíčně. Stěžovatel předložil pokladní doklady o platbách hotovosti ve prospěch Statutárního města Liberec ze dne 18. 6. 2025 ve výši 23 436 Kč, účelem platby bylo vyúčtování služeb za rok 2024; a ze dne 20. 6. 2025 ve výši 2 520 Kč za úhradu poplatku za komunální odpad. Doložil i fakturu o zaplacení částky 6 200 Kč ze dne 24. 8. 2025, se splatností dne 7. 9. 2025, na částku 6 200 Kč za práce v souvislosti s připojením vody, trasováním odpadu a posunu umyvadla. V souvislosti s tvrzenými zdravotními potížemi se zuby doložil stěžovatel lékařskou zprávou Krajské nemocnice Liberec a.s. ze dne 3. 4. 2025 s termínem extrakce zubů dne 13. 5. 2025 s kontrolou v odstupu 6 měsíců po extrakci a plánem implantace s předběžnou kalkulací, lékařskou zprávou Krajské nemocnice Liberec a.s. ze dne 13. 5. 2025 o extrakci dvou zubů s plánovanou kontrolou 13. 11. 2025. Dále faktury vystavené Krajskou nemocnicí Liberec a.s. ze dne 13. 5. 2025 na 3 000 Kč a další ze dne 18. 6. 2025 na částku 30 000 Kč, dohodu o splátkovém kalendáři s Krajskou nemocnicí a.s. o splátkách fakturované částky 30 000 Kč po 10 000 Kč a konečně příjmové doklady vystavené Krajskou nemocnicí Liberec a.s. ze dne 13. 5. 2025 o přijetí částky 3 000 Kč a ze dne 20. 6. 2025, 21. 8. 2025 a 10. 11. 2025 vždy na částku 10 000 Kč. Stěžovatel rovněž předložil potvrzení ČSOB a.s. ze dne 9. 5. 2025 o zaúčtování 15 000 Kč a ze dne 18. 8. 2025 o zaúčtování 20 000 Kč, to vše ve prospěch účtu vedeného na Mgr. Stanislava Moláka. Dále rozúčtování vystavené soudním exekutorem Mgr. Stanislavem Molákem dne 18. 8. 2025 ohledně exekuce ve prospěch oprávněného Republikového centra vzdělávání s. r. o. a dále potvrzení soudního exekutora Mgr. Stanislava Moláka ze dne 18. 8. 2025 o tom, že zůstatek vymáhané pohledávky Republikového centra vzdělávání s. r. o. vůči stěžovateli činí k uvedenému dni 29 357,79 Kč na jistinu, 7 623 Kč na nákladech oprávněného, 4 404,60 Kč na odměně exekutora a DPH 924,96 Kč, celkem tedy 42 310,35 Kč.

[16] Tyto v soudním spise obsažené informace o finanční a majetkové situaci stěžovatele krajský soud zcela správně vyhodnotil jako neúplné a nevěrohodné, neboť z nich není zřejmé, jaká částka z dávek důchodového pojištění a systému státní sociální péče, které jsou přiznány jeho matce, zůstává stěžovateli k dispozici k úhradě výhradně jeho potřeb a závazků (stěžovatel neprokázal, jaké náklady vlastně hradí na uspokojení potřeb matky). V této souvislosti krajský soud dále příhodně poukázal na skutečnost, že ze stěžovatelem předložených listin vyplývá, že jeho celková majetková situace je taková, že je schopen hradit jak svoje závazky (35 000 Kč od května do srpna 2025), tak současně i nikoli běžné náklady na zdravotní péči - zubní implantace (33 000 Kč od května do listopadu 2025).

[17] Je tak patrné, že stěžovatel nenaplnil nutnou podmínku pro osvobození od soudních poplatků. Nedostal povinnosti tvrzení a důkazní, které spočívají v doložení takových informací, ze kterých bude možné osvědčit jeho osobní, majetkové a finanční poměry. Pro posouzení žádosti je nezbytné mít celkový přehled o osobních, majetkových a finančních poměrech. Nevěrohodnost či neúplnost tvrzení stěžovatele o existenci předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno

(viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009-88, č. 1962/2010 Sb. NSS). Bylo výlučně na stěžovateli, aby své finanční a majetkové poměry krajskému soudu dostatečně konkrétně popsal a svá tvrzení i doložil. Skutečnost, že tak neučinil, nelze klást k tíži krajskému soudu. Jak bylo již výše uvedeno, soud nemá povinnost z úřední povinnosti zjišťovat výdělkové a majetkové možnosti účastníka řízení. Důvod, který vedl krajský soud k nepřiznání osvobození od soudních poplatků, proto obстоjí.

[18] Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou ani námitku stěžovatele, že v jiných řízeních mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků a nyní krajský soud ve skutkově podobné věci rozhodl odlišně, aniž by v odůvodnění řádně a přesvědčivě vysvětlil důvody takového rozhodnutí. Krajský soud v bodu 15 napadeného usnesení k obdobné žalobní námitce uvedl, že *„Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků je jednak rozhodná aktuální celková majetková situace žalobce, jednak je rozhodnutí soudu odvislé od splnění břemene tvrzení a břemene důkazního, které nese žalobce. Je tedy možné, že v minulosti byla žalobcova osobní a majetková, resp. výdělková situace jiná. Případně že soudům k žádosti o osvobození žalobce předložil jiná tvrzení a jiné důkazy ohledně svých příjmů a hrazení potřeb svých a potřeb matky, o kterou pečuje. Vliv na rozhodnutí soudu pak může mít i výše soudních poplatků, případně očekávaných nákladů řízení. Zdejšímu soudu je z úřední činnosti (konkrétně z vnitřního informačního systému soudu – usnesení ze dne 6. 10. 2025, č. j. 29 Co 265/2025-67) naopak známo, že žalobce v nedávné době obdobně neuspěl se svou žádostí o osvobození od soudních poplatků v civilním řízení. Civilní odvolací soud obdobně poukázal na to, že žalobce nemá vysoké náklady na bydlení, svoje potřeby hradí z tvrzeného příjmu 41 631 Kč, když neprokázal, jaké náklady z tohoto příjmu vlastně hradí na uspokojení potřeb matky.“* Citované odůvodnění považuje kasační soud za zcela dostačující, neboť je z něj zřejmé, proč jen skutečnost, že jiné soudy v minulosti přiznaly stěžovateli osvobození od soudních poplatků, nemůže být podle krajského soudu důvodem, aby bylo jeho žádosti vyhověno.

[19] Krajský soud proto nepochybil, když stěžovateli nepřiznal osvobození od soudních poplatků. Jelikož je splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků podmínkou pro ustanovení zástupce, krajský soud v souladu se zákonem zamítl i tento návrh.

[20] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[21] O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti rozhodne krajský soud v rozhodnutí o žalobě. Kasační stížnost mířila proti usnesení, které je vnořeno do řízení o žalobě (rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 5 As 84/2022-30, č. 4554/2024 Sb. NSS, bod 50).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. ledna 2026

pokračování

David Hipšr
předseda senátu